Asia: E 17/2024 vp Valtioneuvoston selvitys: E-kirje_suurpedot_ennakkovaikuttaminen, E 18/2024 vp Valtioneuvoston selvitys: E-kirje, Bernin sopimuksen muut

Eduskunta
Eduskunnan ympäristövaliokunta, to 11.4. klo 10

Asiantuntijalausunnon esittäjä: Katja Holmala

Luken asiantuntijalausunto

1 Johdanto

Luonnonvarakeskuksen tehtäviin kuuluvat suurpetokantojen seuranta ja EU:n luontodirektiivin mukaisen suotuisan suojelutason arviointi sen vastuulajien osalta.

Luonnonvarakeskus käy tässä lausunnossa läpi susi- ja karhukannan nykytilan Suomessa sekä suotuisalla suojelutasoa koskevat arviot raportointikaudelta 2013–2018. Seuraavat, raportointikautta 2019–2024 koskevat arviot valmistuvat ja raportoidaan vuonna 2025.

Sekä kansallisiin tarpeisiin laadittavat kanta-arviot että raportointivelvoitteiden yhteenvedot pohjautuvat pitkäjänteisesti tuotettuun seuranta-aineistoon ja tieteellisiin analyyseihin. Kansallisen ja kansainvälisen päätöksenteon pohjaksi objektiiviset korkealaatuiseen tutkimukseen perustuvat kanta-arviot ovat ensiarvoisen tärkeitä.

2 Lausunto

Susi

Suomen susikanta on Luken laatiman, moneen eri aineistolähteeseen perustuvan populaatiomallin mukaan (Heikkinen ym. 2023) runsastunut vuosina 1995 – 2023 alle 100:sta noin 310:neen yksilöön maaliskuuta koskevana arviona (kuva 1). Syystalven yksilömäärät ovat maaliskuisia yksilömääriä suurempia. Kuitenkin on syytä myös huomioida, että tutkimustulosten (Mäntyniemi ym. 2022) mukaan susikanta on jakautunut kahteen, toisistaan perimältään erilaisiin osapopulaatioihin. Eriytymiseen on johtanut alueiden välisen geenivirran vähäisyys. Tästä eriytymisestä johtuen läntisen susikannan geneettinen monimuotoisuus laskee.

Kuva 1. Susikannan kehitys Suomessa populaatiomallin mukaan vuosina 1991-2023 (lähde: Luonnonvarakeskus).

Petoyhdyshenkilöt ovat viime vuosina kirjanneet varmistamiaan susihavaintoja kattavasti poronhoitoalueen ulkopuolisessa Suomessa. Perhelaumareviireiden sijaintien pohjalta on lisääntyvässä susikannassa havaittavissa alueellisia keskittymiä (kuva 2). Erityisen vahvasti on runsastunut Lounais-Suomen susikanta (Heikkinen ym. 2023). Sisä-Suomessa ja Kaakkois-Suomessa susihavainnot koskevat sen sijaan enimmäkseen yksinään liikkuvia eläimiä. Itä- ja Länsi-Suomen susiesiintymien välillä on todettu geneettistä erilaistumista

(Mäntyniemi ym. 2022).
Luonnonvarakeskus arvioi vuonna 2018, ettei susi ole suotuisalla suojelutasolla Suomessa. Kansainväliselle luonnonsuojeluliitolle (IUCN) vuonna 2019 laaditussa uhanalaisuusarvioinnissa susi arvioitiin kansallisesti uhanalaiseksi lajiksi Suomessa.

Kuva 2. Suden esiintyminen Suomessa aikajaksolla 1.1.2017–12.3.2024 tehtyjen havaintojen perusteella. Tummimmat ruudut viittaavat lisääntymisalueisiin (lähde: Luonnonvarakeskus)

Karhu
Karhukannan yksilömäärä oli vuonna 2023 noin 2100–2250 yksilöä. Arvio on yli kaksi kertaa suurempi kuin vuoden 1995 arvio (noin 800). Karhuhavaintoja on kirjattu viime vuosina eri puolilla maata, mutta pentuehavaintoja on tehty keskimääräistä vähemmän poronhoitoalueelta sekä Etelä- ja Länsi-Suomessa (kuva 3).

Karhukantaa on säännellysti metsästetty mainitulla vuosijaksolla. Karhukannan kasvupotentiaali on noin ilman merkittävää tulomuuttoa noin 10 % vuodessa. Suomen karhukantaan on vaikuttanut tulomuutto Venäjältä. Karhun aiheuttamien vahinkojen ja asutuilla alueilla liikkuvien karhujen määrä on tavallisesti yhteydessä karhukannan yksilömäärään. Karhukannan arvioitiin olleen suotuisalla suojelutasolla arviointijaksolla 2013–2018. Vuoden 2019 uhanalaisuusarvioinneissa karhun ei arvioitu olevan uhanalainen.

Kuva 3. Karhun esiintyminen Suomessa 2017–2023 kirjattujen havaintojen perusteella. Tummimmat ruudut kuvaavat pentueita koskevia kirjauksia. (lähde: Luonnonvarakeskus).

Viitteet
Heikkinen, S., Valtonen, M., Johansson, H., Helle, I., Herrero, A., Mäntyniemi, S. & Kojola, I. 2023. Susikanta Suomessa maaliskuussa 2023. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 70/2023. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 120 s.
Mäntyniemi, S., Valtonen, M., Helle, I., Johansson, H., Ponnikas, S., Nivala, V., Harmoinen, J., Herrero, A., Heikkinen, S., Kvist, L., Aspi, J., Kojola, I. & Holmala, K. 2022. Suomen susikannan suotuisan suojelutason viitearvojen määrittäminen: Loppuraportti 2022. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 80/2022. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 147 s.

Antti Asikainen

Tutkimusylijohtaja

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 08.04.2024 klo 16:04:19.

Asiantuntijalausunnon valmistelijat:
Katja Holmala
Katja Holmala, Ilpo Kojola, Mia Valtonen ja Samuli Heikkinen ja

Liitteet: Luontodirektiivin tarkistaminen_kuvaliite

Tiedoksi: